

Μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες

Αναγνωστικές δυσκολίες

Αναγνωστικές δυσκολίες

Οδηγίες για την τάξη (έμφαση στις μεθόδους διδασκαλίας)

- 1. Αναπτύξτε τη φωνημική επίγνωση των μαθητών.** Χρησιμοποιήστε τη φωνημική αφαίρεση, η οποία παραπέμπει στη λέξη που θα παραμείνει εάν αφαιρεθεί ένας ήχος, π.χ. αν αφαιρεθεί ο ήχος /k/ από τη λέξη cat. Ένας άλλος τρόπος είναι η αντιστοιχία λέξεων: Οι λέξεις “pen” και “pire” ξεκινάνε με τον ίδιο ήχο; Ένα παράδειγμα από την ελληνική γλώσσα είναι: Οι λέξεις “μάτι” και “μαχαίρι” ξεκινάνε με τον ίδιο ήχο; Αυτό θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί και ως παιχνίδι στο οποίο μπορείτε να χρησιμοποιήσετε εκτυπωμένες εικόνες και να ζητήσετε από τους μαθητές να κατηγοριοποιήσουν τις εικόνες σύμφωνα με τον πρώτο ήχο της λέξης. Η καταμέτρηση φωνημάτων μπορεί επίσης να απασχολήσει τη φωνημική επίγνωση, π.χ. : Πόσους ήχους ακούτε στη λέξη cake; (παράδειγματα ελληνικών λέξεων: λεμόνι, γάτα). Ζητήστε από τους μαθητές να εντοπίσουν τις λέξεις που δεν ταιριάζουν, π.χ., ποιές λέξεις αρχίζουν με διαφορετικό ήχο: bag, nine, beach, bike; (παράδειγμα με ελληνικές λέξεις: βροχή, βόλτα, δράκος, βγαίνω).
- 2. Διδάξτε αναλυτικά τη σχέση γράμματος-φωνήματος.** Για παράδειγμα, επιδείξτε στους μαθητές το γράμμα m και πείτε ‘αυτό το γράμμα λέει /mmm/'. Κάντε εξάσκηση το καινούργιο φώνημα και άλλα φωνήματα τα οποία έχουν ήδη διδαχθεί για 5 λεπτά καθημερινώς.
- 3. Διδάξτε σε συστηματική βάση τις πιο συχνές και συνηθισμένες σχέσεις γράμματος-ήχου.** Για παράδειγμα εάν οι τρεις πρώτες σχέσεις γράμματος-φωνήματος που μαθαίνουν οι μαθητές είναι /a/, /b/, /c/, τότε η μοναδική λέξη που μπορεί να διαβάσει ο μαθητής είναι cab. Αλλά εάν οι τρεις πρώτες σχέσεις γράμματος-φωνήματος είναι /m/, /a/, /s/, οι μαθητές μπορούν να διαβάσουν am, Sam, mass. (παράδειγμα στα Ελληνικά: α/π/ι/τ - οι μαθητές μπορούν να διαβάσουν παπί/πίτα/πατάτα).
- 4. Χρησιμοποιήστε ενδιαφέρουσες ιστορίες για να αναπτύξετε την κατανόηση της γλώσσας.** Θα πρέπει να διδάξετε στρατηγικές κατανόησης καθώς και καινούργιο λεξιλόγιο χρησιμοποιώντας προφορικά τις ιστορίες που παρουσιάστηκαν. Διαβάστε αυτές τις ιστορίες στους μαθητές και συζητήστε μαζί τους τη σημασία τους.
- 5. Δείξτε επακριβώς στους μαθητές την προφορά των λέξεων.** Διδάξτε στους μαθητές πώς να συνδυάζουν τα γράμματα εντός των λέξεων. Δείξτε τους πώς να κινούνται από αριστερά προς δεξιά μέσω συλλαβισμού λέξεων. Μην ξεχνάτε να κάνετε εξάσκηση συνδυαστικών λέξεων που αποτελούνται μόνο από τις σχέσεις γράμματος-φωνήματος που έχουν διδαχθεί οι μαθητές.
- 6. Κάντε εξάσκηση την ανάγνωση δυνατά.** Αρχικά, ζητήστε από τους μαθητές να διαβάσουν δυνατά σε 1:1 (ατομικό) επίπεδο, εάν αυτό είναι εφικτό, για προφορική ενίσχυση και για να νιώσουν άνετα να διαβάζουν δυνατά με την παρουσία άλλων ατόμων. Σε περίπτωση που ο μαθητής φαίνεται να νιώθει αμήχανα να διαβάσει μπροστά στους συμμαθητές του, προσπαθήστε να τους εντάξετε σταδιακά στην ιδέα (π.χ. βάζοντας αρχικά το μαθητή να εργαστεί με κάποιον με τον οποίο να νιώθει άνετα, έπειτα

σε μικρές ομάδες και τέλος μπροστά σε όλη την τάξη). Εάν οι μαθητές νιώθουν αμήχανα να διαβάσουν δυνατά μη τους ζητήσετε να το κάνουν. Δώστε αρκετό χρόνο στους μαθητές να διαβάσουν τις λέξεις/πληροφορίες που παρουσιάζονται στον πίνακα. Αποφύγετε να κάνετε αλλαγές στη διάθεση χρόνου ή στις ασκήσεις ανάγνωσης. Μην περιμένετε να μάθουν σειρές γεγονότων απ'έξω, π.χ. πίνακες πολλαπλασιασμού μόνο διαβάζοντας τους δυνατά πολλές φορές.

Πηγή: Heward, W. L. (2013). *Exceptional children: An introduction to special education*. Pearson College Div.

Οδηγίες για το Σχολείο (έμφαση στις μεθόδους διδασκαλίας)

Προσαρμογή στο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

1. **Διοργανώστε συν-διδακτικές δραστηριότητες μεταξύ συναδέλφων** οι οποίες μπορεί να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς στην υλοποίηση επιπρόσθετων δραστηριοτήτων/μεθόδων για περαιτέρω ενίσχυση της διδασκαλίας τους. Προσκαλέστε ερευνητές ή εκπαιδευτικούς ψυχολόγους για διεξαγωγή κλινικών παρατηρήσεων και παροχή ανατροφοδότησης, συμπεριλαμβάνοντας προτάσεις για στρατηγικές ενίσχυσης.
2. **Κάντε συγκεκριμένες τροποποιήσεις στο υλικό που παρέχεται στους μαθητές.** Για παράδειγμα:
  - Χρησιμοποιήστε απλή γραμματοσειρά, όπως Arial και Comic
  - Για την εκτύπωση των δραστηριοτήτων που δίνονται στους μαθητές χρησιμοποιήστε χρωματιστό χαρτί χρώματος κρεμ ή απαλό παστέλ αντί λευκό (Hall, Meyer and Rose, 2012).
3. **Προσαρμόστε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με κριτήριο τη διαφοροποίηση της δραστηριότητας.** Βεβαιωθείτε ότι οι εκπαιδευτικοί είναι ενημερωμένοι για τις απαραίτητες τροποποιήσεις των δραστηριοτήτων στη βάση των ξεχωριστών μαθησιακών στόχων του αναλυτικού προγράμματος και ανάλογα με τις ποικίλες μαθησιακές ανάγκες των μαθητών, καθώς και τη σοβαρότητα της κάθε περίπτωσης (Hall, Meyer and Rose, 2012).
4. **Προσαρμόστε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με κριτήριο τους πόρους.** Εάν είναι εφικτό, εξοπλίστε τις αίθουσες διδασκαλίας στις οποίες υπάρχουν μαθητές που παρουσιάζουν ειδικές μαθησιακές δυσκολίες με διαφορετικά και προσαρμοσμένα υλικά καθώς και προηγμένη τεχνολογία, όπως τάμπλετ ή προβολείς, έτσι ώστε να επιτευχθεί ένα ενιαίο μαθησιακό αποτέλεσμα (BDA, 2012).

Άλλο (Εξωτερική Εμπειρογνωμοσύνη)

Παρέχετε εκπαίδευση σε εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτικούς ειδικής εκπαίδευσης από εξωτερικές υπηρεσίες, όπως εκπαιδευτικούς ψυχολόγους και οργανισμών δυσλεξίας

που ανταποκρίνονται σε βασικούς τομείς δυσκολίας των μαθητών. Μπορούν επίσης να δοθούν συμβουλές για ενδείξεις για έγκαιρο εντοπισμό και αξιολόγηση, καθώς και πρακτικές συμβουλών για εκπαιδευτικούς προκειμένου να ενισχύσουν τους μαθητές στην τάξη (Armstrong & Squires, 2014).

Γονείς/ Σύλλογοι Γονέων

Καθιερώστε τακτικές συναντήσεις μεταξύ γονέων και προσωπικού για συζήτηση για την πρόοδο των μαθητών και για την ανάπτυξη της συνεργασίας ανάμεσα στο σχολείο και το σπίτι. Αυτό θα βοηθήσει στην παρακολούθηση προόδου και στη συζήτηση άλλων θεμάτων που αφορούν στις κοινωνικές-συναισθηματικές ανάγκες του μαθητή, όπως κοινωνικές δεξιότητες, κοινωνική συναναστροφή με συνομήλικους και ενήλικες εντός σχολείου, περιθωριοποίηση, συμπεριφορά στο σπίτι, ιδιαίτεροι τομείς ενδιαφέροντος και αυτοεκτίμηση (McCaleb, 2013).

Σχολικές Αγορές

Προσαρμόστε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με κριτήριο τους πόρους. Εάν είναι εφικτό, εξοπλίστε τις αίθουσες διδασκαλίας στις οποίες υπάρχουν μαθητές που παρουσιάζουν ειδικές μαθησιακές δυσκολίες με διαφορετικά και προσαρμοσμένα υλικά καθώς και προηγμένη τεχνολογία, όπως τάμπλετ ή προβολείς, έτσι ώστε να επιτευχθεί ένα ενιαίο μαθησιακό αποτέλεσμα (BDA, 2012).

Υποστήριξη Μαθητών

1. Όπου είναι δυνατόν, να παρέχετε πρόσθετη στήριξη στην τάξη, όπως με την παρουσία ενός βοηθού διδασκαλίας ο οποίος θα παρέχει στήριξη τους μαθητές που παρουσιάζουν δυσκολίες ανάγνωσης (BDA, 2012).
2. **Καθιερώστε τακτικές συναντήσεις μεταξύ γονέων και προσωπικού** για συζήτηση για την πρόοδο των μαθητών και για την ανάπτυξη της συνεργασίας ανάμεσα στο σχολείο και το σπίτι. Αυτό θα βοηθήσει στην παρακολούθηση προόδου και στη συζήτηση άλλων θεμάτων που αφορούν στις κοινωνικές-συναισθηματικές ανάγκες του μαθητή, όπως κοινωνικές δεξιότητες, κοινωνική συναναστροφή με συνομήλικους και ενήλικες εντός σχολείου, περιθωριοποίηση, συμπεριφορά στο σπίτι, ιδιαίτεροι τομείς ενδιαφέροντος και αυτοεκτίμηση.

Επαγγελματική Επιμόρφωση Δασκάλων/Καθηγητών

1. **Παρέχετε εκπαίδευση σε εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτικούς ειδικής εκπαίδευσης από εξωτερικές υπηρεσίες, όπως εκπαιδευτικούς ψυχολόγους και οργανισμών δυσλεξίας που ανταποκρίνονται σε βασικούς τομείς δυσκολίας των μαθητών.** Μπορούν επίσης να δοθούν συμβουλές για ενδείξεις για έγκαιρο εντοπισμό και αξιολόγηση, καθώς και πρακτικές συμβουλών για εκπαιδευτικούς προκειμένου να ενισχύσουν τους μαθητές στην τάξη (Armstrong & Squires, 2014).

2. **Διοργανώστε συν-διδακτικές δραστηριότητες μεταξύ συναδέλφων** οι οποίες μπορεί να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς στην υλοποίηση επιπρόσθετων δραστηριοτήτων/μεθόδων για περαιτέρω ενίσχυση της διδασκαλίας τους. Προσκαλέστε ερευνητές ή εκπαιδευτικούς ψυχολόγους για διεξαγωγή κλινικών παρατηρήσεων και παροχή ανατροφοδότησης, συμπεριλαμβάνοντας προτάσεις για στρατηγικές ενίσχυσης.
3. **Επενδύστε στη συνεχή κατάρτιση υπό μορφή εργαστηρίων και σεμιναρίων που παρέχονται από επαγγελματίες εκπαιδευτικούς ή εκπαιδευτικούς ψυχολόγους** πάνω σε θέματα διαφοροποιημένης διδασκαλίας και στρατηγικών που ενδέχεται να βοηθήσουν αποτελεσματικότερα τις ανάγκες των μαθητών που παρουσιάζουν ειδικές μαθησιακές δυσκολίες (Rose review, 2009).

Τεχνολογία

Προσαρμόστε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με κριτήριο τους πόρους. Εάν είναι εφικτό, εξοπλίστε τις αίθουσες διδασκαλίας στις οποίες υπάρχουν μαθητές που παρουσιάζουν ειδικές μαθησιακές δυσκολίες με διαφορετικά και προσαρμοσμένα υλικά καθώς και προηγμένη τεχνολογία, όπως τάμπλετ ή προβολείς, έτσι ώστε να επιτευχθεί ένα ενιαίο μαθησιακό αποτέλεσμα (BDA, 2012).

Υποστηρικτική βιβλιογραφία

Ορισμός: Η δυσκολία στην ανάγνωση είναι μακράν το πιο συνηθισμένο χαρακτηριστικό των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες. Τα προβλήματα ανάγνωσης των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες περιλαμβάνουν δυσκολίες σε επίπεδο επεξεργασίας της λέξης, όπως για παράδειγμα, τη δυσκολία για ακριβή αποκωδικοποίησης απλών λέξεων με ευφράδεια. Επιπρόσθετα, αυτοί οι μαθητές παρουσιάζουν ελλείψεις στον τομέα φωνολογικής επίγνωσης προφορικών λέξεων (Torgesen and Wagner, 1998). Η φωνολογική επίγνωση αναφέρεται στη «συνειδητή κατανόηση και γνώση ότι η γλώσσα αποτελείται από ήχους» (Simmons, Kame'nui, Coyne, Chard & Hairrell, 2011, p. 54).

Ο μαθητής που αντιμετωπίζει δυσκολίες ανάγνωσης ενδέχεται να παρουσιάζει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- Αργή πρόοδο ανάγνωσης
- Δυσκολία να συνδυάσει γράμματα εντός των λέξεων
- Δισταγμός στην ανάγνωση, κυρίως όταν διαβάζει δυνατά
- Χάνει λέξεις/γραμμές όταν διαβάζει, ή προσθέτει επιπλέον λέξεις
- Δυσκολία να διακρίνει τα πιο σημαντικά σημεία ενός κειμένου (δυσκολίες κατανόησης)

Μία μεγάλη πλειοψηφία μαθητών που αντιμετωπίζουν αντιπροσωπευτικές δυσκολίες κάποιας ειδικής μαθησιακής δυσκολίας αντιμετωπίζουν επίσης δυσκολίες που σχετίζονται με δεξιότητες γραφής και ανάγνωσης.

Ιστοσελίδες και Εκθέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης

Phonological Awareness Organisation, Available at: <http://www.phonologicalawareness.org/>
Multisensory instruction: <https://www.understood.org/en/school-learning/partnering-with-children/school/instructional-strategies/multisensory-instruction-what-you-need-to-know>
Dyslexia friendly pack (DFA), British Dyslexia Association (2012): <http://www.bdadyslexia.org.uk/common/ckeditor/filemanager/userfiles/Educator/Resources/dfs-gpg-abridged.pdf>
Methods of Differentiation in classrooms <http://www.bbcactive.com/BBCActiveIdeasandResources/MethodsofDifferentiationintheClassroom.aspx>

Αναφορές

- Armstrong, D. and Squires, G., (2014). Key Perspectives on Dyslexia: An essential text for educators. Routledge.
- Foorman, B. R., Francis, D. J., Fletcher, J. M., Schatschneider, C., & Mehta, P. (1998). The role of instruction in learning to read: Preventing reading failure in at-risk children. *Journal of Educational Psychology*, 90(1), 37.
- Fuchs, D., & Fuchs, L. S. (2006). Introduction to response to intervention: What, why, and how valid is it?. *Reading research quarterly*, 41(1), 93-99.
- Hall, T. E., Meyer, A., & Rose, D. H. (Eds.). (2012). *Universal design for learning in the classroom: Practical applications*. Guilford Press.
- Heward, W. L. (2013). *Exceptional children: An introduction to special education*. Pearson College Div.
- McCaleb, S. P. (2013). *Building communities of learners: A collaboration among teachers, students, families, and community*. Routledge.
- Rose, J., (2009). *Identifying and teaching children and young people with dyslexia and literacy difficulties: An independent report*.
- Simmons, D.C, Kame'enui, E.J, Coyne, M.D., Chard, D.J & Hairrell, A. (2011) Effective strategies for teaching beginning reading. In M.D. Coyne, E.J. Kame'enui, D.W Carnine (Eds.), *Effective teaching strategies that accommodate diverse learners* (4th ed., pp. 51-84). Upper Saddle River, NJ: Pearson
- Torgesen, J. K., & Wagner, R. K. (1998). *Alternative diagnostic approaches for specific developmental reading disabilities*. Learning Disabilities Research & Practice.
- Villa, R. Thousand, J., & Nevin, A. (2008). *A Guide to Co-Teaching: Practical Tips for Facilitating Student Learning* (2nd. Ed.). Thousand Oaks, California: Corwin Pres. (800) 818- 7243